

**20 augustus 2023**

Gemeente van onze Heer Jezus Christus

Nog één keer Prediker, met een prachtig slotakkoord. Het heeft weer alles wat we van Prediker verwachten. Concreet, aards, verwarrend, irritant, lucht en leegte. Wat hij uiteindelijk wil zeggen: geniet van elke dag die je leeft. Niet morgen maar nu.

Dat zegt hij niet omdat hij naïef is en niet begrijpt hoe lastig en verdrietig en moeilijk ons leven kan zijn. Maar juist omdat hij dat wel begrijpt. Het is niet eerlijk in het leven, je krijgt niet wat je verdient. Dus: geniet zodra er iets te genieten valt!

Na de dood houdt het op, dus als je wilt genieten moet het hier in dit leven gebeuren. Prediker is daar heel duidelijk over. Zolang je leeft, ben je in het licht. Maar als je dood bent, ben je in het donker. De toekomst – en dan bedoelt hij niet volgende week, maar ‘als je gestorven bent’ – is donker, leeg en eindeloos.

Jan zei het vorige week al: Er zit een ontwikkeling in de bijbel in het denken over leven na de dood, de hemel... In de tijd van Prediker waren er geen verwachtingen over een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, een plek waar alle tranen worden afgewist. Alle nadruk ligt op je leven hier. Geniet van elke dag.

En je kunt daar niet vroeg genoeg mee beginnen. Prediker spitst in deze passage zijn boodschap over genieten toe op onze levensloop. Hij schets hier een beeld en dat deed me een beetje denken aan dit soort plaatjes.

Dat roept een dubbel gevoel op.

Aan de ene kant is Prediker is gewoon eerlijk. Hij doet niet alsof we altijd jong en vitaal blijven. Hij is tenminste reëel over je levenskracht en over ouder worden.

Als je eerlijk bent, voel je allemaal dat je ouder wordt. En dat begint niet pas bij je 65<sup>e</sup> ofzo. Voor mij begon dat met een leesbrilletje, spierpijn als je iets bijzonders hebt gedaan, een domme blessure die maar niet overgaat. Als ik één voor één mijn leeftijdsgenoten na ga, ik ben 58 jaar, dan hebben we allemaal iets waardoor we niet meer kunnen wat we konden toen we 30 waren. En dan het moment dat je andere hulpmiddelen nodig hebt. Staat die rollator daar in een zijkamertje, maar je vertikt het om ermee naar buiten te gaan. Ik ben toch geen oud mens?!

We willen niet ouder worden, we willen jong blijven. Forever young. Het Zwitserlevengevoel, met Chris Zeegers zeilen in een warm oord. Motor rijden, wielrennen, de Kilimanjaro, of Alpduzes. Je kunt het als 65plus bent! We zijn er trots op dat we op onze leeftijd niet zo oud overkomen als onze ouders destijds.

Maar Prediker prikt de droom van altijd jong blijven door. In een soort gedicht beschrijft hij hoe één voor één alles in je lijf ermee uitscheidt. Je krachten worden minder, je durft niet meer. Je wereld wordt steeds kleiner. De luiken gaan geleidelijk aan dicht.

Prediker mag eerlijk zijn maar hij maakt er ook een karikatuur van, van die levensloop van ons. Het wordt tijd dat we Prediker eens een beetje terug gaan prikken!

Geniet van je jeugd! Alsof je jeugd per definitie je bloeitijd is. Iemand zei: Mijn jeugd was een verschrikkelijke tijd. Het was oorlog, we zaten in een kamp. Mijn jeugd was voorbij toen ik voorzichtig aan genieten begon toe te komen. En wat te denken van een kind dat thuis mishandeld wordt of verwaarloosd. Een kind wat mantelzorger is voor een zieke vader of moeder. Of een kind wat gewoon niet zo lekker in zijn vel zit, beetje angstig of ze het leven wel aan kan, of het wel goed komt als ze groter is.

Ouderdom is kommer en kwel volgens Prediker. Iemand zegt: Ik ervaar mijn ouderdom als een prachtige tijd. Ik heb de rust om te genieten, om stil te staan bij wat ik mooi vind, wat me raakt. En ik verbeeld me ook dat ik wijzer ben geworden, meer geduld heb, beter kan luisteren.

En laten we niet vergeten dat niet iedereen 100 jaar wordt. Ik moet denken aan al die mensen die veel te jong ziek gestorven zijn, zomaar door een ongeluk uit het leven zijn gerukt. Mensen die die tijd van achteruitgang al beleven op hun 40<sup>e</sup> of 50<sup>e</sup>

Dat is allemaal waar. Het punt wat Prediker wil maken met die levensloop is: geniet elke dag van je leven, geniet als het kan, als je er de kracht en de energie voor hebt. Je leeft vandaag!!!!

Maar dan komen we meteen bij de volgende prikkel. Genieten-volgens-Prediker ziet er helemaal niet zo 'christelijk' uit.

*Volg de wegen die je hart wil gaan,  
gun je ogen wat ze wensen. (Pred.11:9)*

Doe wat je hart je ingeeft, kijk om je heen, leef! Is dat niet al te vrij! Dan zet je toch de deur open naar grenzeloze egotripperij? En toch... Ik moet denken aan die tiener die thuis te kort gehouden werd en voor zijn gevoel altijd een 'nee' kreeg als hij ergens enthousiast van werd. Prediker neemt het voor hem op: Je mag ruimte innemen, ga op ontdekking, doe iets anders als wat je ouders deden. Doe dat nu. Geef je ogen de kost en laat je hart spreken. Geniet.

En dan zegt Prediker ook over dat genieten:

*Belast je hart niet met verdriet  
en hou je lichaam vrij van kwalen. (Pred.11:10)*

Hoe dan? Verdriet is er en het is toch goed als je meeleeft met iemand omdat je om elkaar geeft. Zalig zij die treuren, zegt Jezus, want zij zullen vertroost worden. Dan zal Prediker zeggen: Ja, er is verdriet, maar moet je daar altijd gebukt onder gaan? Er zullen in je eigen leven en in heel de wereld altijd pijnplekken zijn. En als je een beetje hart hebt in je lijf, heb je te doen met mensen die door een ramp getroffen zijn of in een oorlog leven. Maar is het echt nodig om dit verdriet alles te laten bepalen? Daar wordt de wereld niet beter van en jij ook niet.

En je lichaam vrij van kwalen houden? Was het maar zo eenvoudig! Die kwalen komen zomaar en tegen sommige is geen kruid gewassen. Of daagt Prediker je hier uit om verstandig met je lijf om te gaan? Dat is niet comozuipen en op de spoedeisende hulp terecht komen. En ook niet achter het stuur gaan zitten, met 3 biertjes op.

Maar wel: je fysio-oefeningen serieus nemen. Toch een blokje om gaan als je de hele dag binnen hebt gezeten.

Kortom:

“Maak vandaag iets goeds van je leven!

Kijk om je heen, volg je hart.

Laat verdriet je niet verpletteren en zorg goed voor je lijf.”

Dat klinkt al beter.

En je kunt de versie van genieten die Prediker geeft nog beter hanteren als je bedenkt wat in het hart van die aansporingen om te genieten staat: *Onthoud bij alles wat je doet dat God je aan zijn oordeel onderwerpt*. Dus niet ongebreidelde egotripperij, maar hou bij al je genieten rekening met God. Denk maar aan die ene scherf. Heb God lief met heel je hart en je naaste als jezelf. En dan is er heel wat te genieten!

Volgens Prediker is genieten leeftijdsgebonden. Jong beginnen, want er komen dagen dat het allemaal niks meer is. Maar is dat wel zo, dat genieten leeftijdsgebonden is?

Hou ouder je wordt, hoe minder je kan. In onze tijd kunnen ouderen meer dan in de tijd van Prediker. Wij hebben brillen, rollators, nieuwe heupen, elektrisch licht, enz Maar het is wel de realiteit dat de meeste mensen met het klimmen der jaren een aantal dingen niet meer kunnen die ze vroeger wel konden. (Ik merk hoe voorzichtig ik dit formuleer, het is toch een soort taboe dat ouder worden beperkingen geeft)

Maar kun je dan ook niet meer genieten? Je genoot er altijd van om lekker te fietsen en nu kan dat niet meer, dat fietsen. Dan kunnen er twee dingen gebeuren:

1 Met ieder ding wat je niet meer kan, verlies je ook iets van het genieten van het leven.

Er is gewoon niet zoveel meer aan. Prediker heeft gelijk, de tijd van genieten die hebben we gehad.

2 Maar ik kom ook mensen tegen die verplaatsen het genieten. Ik kan niet meer fietsen, maar nu ga ik een blokje om en zie ik evengoed de bomen uitlopen en de kinderen spelen op het schoolplein hier vlakbij. En ik kan in m'n lekkere stoel intens genieten als ik terugdenk aan al die mooie ritjes die ik heb gemaakt.

Dus we ook hier prikken Prediker terug: Genieten is een levenskunst die niet afhankelijk is van wat je allemaal kan. Het helpt natuurlijk als je vitaal bent, maar of je geniet, hangt uiteindelijk ervan af of je oog hebt voor wat goed en mooi en lief is, of je ontvankelijk bent voor wat je hebt. Iemand zei: Levenskunst is: een boeket maken van de bloemen waar je bij kunt.

Prediker begon prachtig vandaag: *Het licht is een genot. Wat een weldaad voor de ogen om de zon te zien*. Zolang je leeft onder zon, kun je genieten. Iedere dag. Totdat het levenslicht uitgaat. Het zilveren koord, de levenslijn, breekt. De gouden lamp, het levenslicht, valt in stukken en dooft. De kruik waarmee je levenswater put uit de bron is gebarsten. Het rad waarmee je die kruik in de put laat zakken is vermolmd.

En dan? *Een mens gaat naar zijn eeuwig huis* (12:5). Ik denk dan meteen aan het huis van de Vader met de vele woningen. Maar Prediker bedoelt hier het graf waarin je te ruste wordt gelegd.

Maar hij zegt ook iets anders over sterven.  
*Wanneer het stof terugkeert naar de aarde,  
weer wordt zoals het was,  
wanneer de adem van het leven weer naar God gaat  
die het leven heeft gegeven. (12:7)*

En dan komen we weer bij die Schepper uit, die zo belangrijk is voor Prediker. In Genesis 2, lezen we hoe God de mens maakte. Hij vormde hem uit stof, uit aarde, en blies hem de levensadem in de neus. Zo werd de mens een levend wezen. (Genesis 2:7)

We zijn mensen van de aarde, stof. Ik moet altijd aan Midas Dekkers denken. Van wat voor materiaal is een mens gemaakt? “Een mens is opgebouwd uit twee jerrycans water, koolstof voor 9000 potloden, een spijkervol ijzer, een potje suiker, fosfor van 2200 luciferkoppen, voldoende vet voor 7 stukken zeep -sommige mensen meer-, net genoeg kalium voor een rol klappertjes, een hoeveelheid kalk om een kippenhok te witten en voldoende zwavel om een middelgrote hond van zijn vlooiën te bevrijden.” We zijn gemaakt van materie, stof, niet eens zeldzaam.

Het is Gods adem, Gods Geest, ruach heet dat, die ons het leven heeft gegeven. Diezelfde ruach – adem van het leven – keert volgens Prediker terug naar God.

Daar tussen in - God geeft de levensadem en de levensadem gaat terug naar God - daar ligt ons leven. Dat leven is een mysterie. Het is veel meer dan de stof en de levensadem die God geeft. Van Ruler, we hebben zijn naam al eerder gehoord, zegt het mooi: *Het mensenleven is geen ij(de)le droom. Het is echte werkelijkheid. Dat is nooit meer ongedaan te maken: dat deze handvol stof mens is geweest, gedacht en gehandeld, gewild en liefgehad heeft. Toch keert dat hoopje stof terug tot de aarde. Dan is alles weer zoals het geweest is.*

Ik roep nog even de doorgeprikte ballonnen over ons leven van die eerste dienst over Prediker in gedachten: werken geeft resultaat, we gaan vooruit, wijsheid geeft rust. Het is allemaal lucht en leegte. En daarmee eindigt ook dit gedicht van Prediker: lucht en leegte, alles is leegte.

Ons leven bestaat uit heel veel lucht en leegte. Maar dat is niet het enige. Er is ook ruach, Geest, de levensadem van God. Ten diepste komt ons leven bij God vandaan. We leven op de levensadem, de ruach die God geeft. En als wij onze ogen voorgoed sluiten, keert die levensadem terug naar God.

Maar zover is het nog niet. Het is vandaag, met z'n vreugde en zijn pijn. En je hoeft maar één ding te doen. Dat is: er zijn!  
Amen.